

1398/04/12

بیانات در دیدار کارگزاران حج

در آستانه‌ی اعزام کاروان‌های حجاج بیت‌الله الحرام به سرزمین وحی (۱)

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

و الحمد لله رب العالمین و الصلاة و السلام علی سیدنا و نبینا ابی القاسم المصطفی محمد و علی آله الطیبین الطاهرین المنتجبین سیمّا بقیّة الله فی الارضین.

از خداوند متعال با همه‌ی وجود شاکریم به خاطر توفیق و تفضلی که فرموده است و امسال هم مثل سالهای قبل ملت عزیز ایران، جمعی را برای گزاردن فریضه‌ی حج اعزام خواهد کرد و در این اجتماع عظیم امت اسلامی شرکت خواهد نمود.

شما کارگزاران امر حج و به تعبیر درست و خوب آقایان، خدمتگزاران ضیوف الرحمن، قدر کاری را که انجام می‌دهید باید بدانید، کار بسیار مهمی است؛ چون حج یک فریضه‌ی استثنائی است. در حج مجموعه‌ای از ارزشهای اسلامی جمع شده است که در هیچ واجب دیگری، در هیچ فریضه‌ی دیگری این همه خصوصیات مورد تمجید اسلام و مورد تعریض (۲) اسلام وجود ندارد. در واقع حج یک نمودار کوچکی از جامعه‌ی اسلامی برتر و در واقع یک نمونه‌ای از آن چیزی است که ما در تمدن اسلامی، مورد نظر داریم؛ تمدن اسلامی، این را باید به بشریت اهدا کند. در تمدن نوین اسلامی، معنویت در کنار مادیت، عروج اخلاقی و معنوی و روحی و تضرع و خشوع، در کنار پیشرفت زندگی مادی [است]؛ حج مظهر یک چنین تمدنی است.

همین طور که شما به طور واضح مشاهده می‌کنید، در حج، هم نمایش بندگی و خشوع وجود دارد - از اول تا آخر اعمال حج خشوع است، بندگی است، تضرع است - هم در عین حال در کنار این عامل صدرصد معنوی، یک عامل اجتماعی وجود دارد و آن وحدت است، برادری است، یکرنگی است؛ فقیر و غنی، اقوام گوناگون، ملت‌های گوناگون، نژادهای گوناگون، در کنار هم، با یک انگیزه، با یک هدف، یک عمل را انجام می‌دهند؛ ما دیگر کجا چنین چیزی را سراغ داریم؟ چه در بین فرایض اسلامی و چه در آنچه ما از ادیان گوناگون اطلاع داریم، چنین چیزی وجود ندارد. در عین حال خود حج حامل عنصر تحرک است؛ عبادت است اما در این عبادت انسان مشاهده می‌کند حرکت هست، طواف هست، سعی هست، رفت و آمد هست؛ در عین حال نمایش تجمع است. این تجمعات عجیب مردمی در کنار هم که در عرفات یا در مشعرالحرام یا در ایام منی انجام می‌گیرد هم یکی از مظاهر حیات اجتماعی اسلام است؛ همه‌ی اینها در حج وجود دارد. [حج] نمایش اخلاق است: فَلَا رَفْتٌ وَ لَا فُسُوقَ وَ لَا جِدَالَ فِی الْحَجِّ؛ (۳) آنجا جای برادری است، جای اخلاق است، جای گذشت است، جای دعوا کردن با یکدیگر نیست، جای جدال کردن نیست. می‌بینید همه‌ی این عناصر عجیب و سازنده و درس‌آموز در حج جمع شده است؛ فریضه‌ی حج یک چنین فریضه‌ای است.

از جمله‌ی خطاهای بزرگی که همیشه می‌شنفیم، حالا هم گاهی از بعضی از زبانهای بی‌مبالات نسبت به حقایق اسلامی صادر می‌شود این است که «حج را سیاسی نکنید»؛ یعنی چه سیاسی نکنید؟ آنچه ما در حج لازم داریم از امور سیاسی، عین تعالیم اسلام است؛ ایجاد وحدت یک امر سیاسی است، این امر اسلام است، این عبادت است؛ وَأَعْتَصِمُوا بِحَبْلِ اللَّهِ جَمِيعًا وَ لَا تَفَرَّقُوا. (۴) ما اگر در حج از ملت فلسطین یا مظلومین دنیای اسلام مثل مظلومین یمن و دیگران دفاع می‌کنیم و حمایت می‌کنیم، این البته یک کار سیاسی است اما سیاستی است عین تعالیم اسلامی؛ دفاع از مظلوم خودش یک فریضه است، یک واجب است؛ این [واجب] اتفاق می‌افتد. یا برائت از مشرکین؛ اگر چنانچه روی مسئله‌ی برائت تکیه می‌کنیم و اصرار می‌ورزیم و آن را انجام می‌دهیم - که باید به بهترین وجهی انشاءالله همه‌ساله انجام بگیرد - این به خاطر این است که یک فریضه‌ی اسلامی است؛ أَنَّ اللَّهَ بَرِيءٌ مِنَ الْمُشْرِكِينَ وَ رَسُولُهُ؛ (۵) مؤمنین هم «برآید» از مشرکینند؛ إِنَّا بُرَأُوا مِنْكُمْ وَ مِمَّا تَعْبُدُونَ مِنْ دُونِ اللَّهِ كَفَرْنَا بِكُمْ وَ بَدَا بَيْنَنَا وَ بَيْنَكُمْ الْعَدَاوَةُ وَ الْبَغْضَاءُ أَبَدًا حَتَّى تُؤْمِنُوا بِاللَّهِ وَحْدَهُ؛ (۶) همه‌ی اینها مال دین است. بله، سیاست است، در عمل حج کار سیاسی هست، اما این کار سیاسی عیناً همان تکلیف دینی است، عیناً همان عبادت است؛ ببینید که اینها جزو نکات مهمی است. بله، اینکه بیایند منع کنند از این حرکات سیاسی این جور، آن هم یک عمل سیاسی است، منتها سیاست غیر دینی، سیاست ضددینی؛ اینکه بگویند در حج حق ندارید به آمریکا بگویید بالای چشمت ابرو است، این [هم] یک حرکت سیاسی است، منتها حرکت سیاسی شیطانی است، حرکت سیاسی غیر اسلامی است. اما اینکه شما آنجا ابراز برائت کنید از هر مشرکی، از هر ضداسلامی، این هم حرکت سیاسی است، منتها سیاستی که عین دین است؛ این سیاست دینی است. اینها نکاتی است که باید ما در مورد حج بدانیم.

یکی از چیزهایی که در حج خیلی مهم است، همین مسئله‌ی الفت و برادری است. در روایات صادره‌ی از ائمه‌ی هدی (علیهم السلام) تأکید شده است، تعریض (۷) شده است که در مسجدالحرام، یا مسجدالنبی با کسانی که شیعه نیستند نماز بخوانید، در نماز آنها شرکت کنید، به آنها اقتدا کنید؛ [اینها] روایات ما است؛ این الفت است، این ایجاد الفت بین برادران مسلمان است. اینکه من شنیده‌ام حالا بعضی اصرار دارند که در محل کاروانها و هتل‌ها و غیره نماز جماعت برگزار کنند، سیاست درستی نیست، روش درستی نیست؛ بروند داخل مردم، با بقیه‌ی مسلمانها در مسجدالحرام، در صفوف منظم نماز در مسجدالنبی شرکت کنند. تشکیل امت اسلامی در اجتماعات بزرگ مسلمین، جزو آن چیزهایی است که در حج وجود دارد.

یکی از چیزهای مهمی که حجّاج ایرانی باید به آن توجه کنند، این است که حاجی ایرانی باید به ملیّت ایرانی و هویت ایرانی و جمهوری اسلامی ایران آبرو ببخشد؛ کونوا لَنَا زینا. (۸) رفتار حاجی ایرانی -چه رفتاری که با دوستانش دارد، در سلوک طبیعی زندگی‌اش دارد، با وقار، با متانت، با رفتار عاقلانه، خردمندانه؛ چه رفتاری که با بقیّه‌ی فرقه‌ها و ملّتها و مانند اینها دارد، محبّت، منطق، استدلال، رفتار محترمانه؛ در همه‌ی اینها- باید نشان بدهد برجستگی خُلُقِیّات اجتماعی ملّت ایران را؛ این واقعاً یک چیز مهمی است. باز در روایات ما از طرف ائمّه (علیهم السّلام) به شیعیان تأکید زیادی شده است که رفتارشان را، گفتارشان را، برخوردشان را، مُداراتشان را با بقیّه‌ی مسلمانها جوری کنید که مایه‌ی آبرو باشید، مایه‌ی عزّت باشید.

آن کسانی هم که متصدّی امور این مناطق حج، مکه و مدینه و امثال اینها هستند -یعنی دولت سعودی- وظایف سنگینی به عهده دارند؛ جزو وظایف اینها هم هست که امنیت حجّاج را تأمین کنند، حرمت و کرامت حجّاج را تأمین بکنند. کرامت حاجی [مهم است]؛ ضیوف الرّحمان هستند، اینها مهمانان خدای متعالند؛ باید احترام اینها محفوظ باشد. رفتارهایی که به کرامت اینها صدمه میزند و به معنای اهانت به حاجی است حتماً باید برداشته بشود. البته محیط را نباید امنیتی کنند؛ امنیت حجّاج را رعایت کنند اما محیط را یک محیط امنیتی نکنند؛ محیط آرام، محیط زندگی خوب. در این مدتی که حجّاج در مکه و مدینه و بقیّه‌ی مناطق و مراکز هستند -حالا یک ماه کمتر، بیشتر- باید رفتار آنها یک رفتار مناسبی باشد.

و به دعا و نماز و خشوع و توسّل خیلی اهمّیت بدهید؛ واقعاً فرصت حضور در مسجدالحرام و مسجدالنبی یک فرصت مغتنمی است که برای انسان عادی به آسانی به دست نمی‌آید؛ حالا برای شما، برای آن حجّاج محترم ایرانی حاصل شده، توانسته‌اند، توفیق پیدا کرده‌اند به اینجا رسیده‌اند. دعای در مسجدین، نماز در مسجدین، طواف در مسجدالحرام، تضرّع، توجه، اینها را از دست نباید داد. اینکه بیفتند داخل بازارها و از اینجا به آنجا و خرید و مانند اینها، خلاف شأن یک مؤمن قدردان حجّ ابراهیمی است.

حاصل مطلب این است که حج یک فریضه استثنائی و ممتاز است و آیاتی که در باب حج هست و روایاتی که در باب حج هست، همه نشان‌دهنده‌ی این است که بایستی این فریضه درسهای گوناگون فردی و اجتماعی بدهد به آن کسی که موقّق شده است این فریضه را انجام بدهد. اگر بخواهیم که به معنای واقعی کلمه این امر را، این فریضه بزرگ را اطاعت کنیم و به‌جا بیاوریم، باید این نکات را توجه کنیم و رعایت کنیم.

و برانت از مشرکین یکی از کارهای مهم و لازم است، همچنان که نمازهای جماعت در مسجدین شریفین -که عرض کردیم- و همچنین دعا [لازم است]، دعای ندبه‌ی خوبی را، دعای کمیل خوبی را حجّاج ایرانی معمولاً اقامه میکردند و میکنند؛ بسیار کار خوبی است؛ تلاش بشود تا انجام بگیرد ان‌شاءالله؛ [چون] این یک تضرّع دسته‌جمعی است در بهترین مکانها و توجه به خدای متعال است. از خدای متعال بخواهید که مشکلات و گرفتاری‌های امت اسلامی را، گرفتاری‌های جوامع اسلامی را برطرف کند، شرّ دشمنان را از سر دنیای اسلام کم کند.

امروز همین معارف اسلامی، همین حقایق اسلامی، مورد دشمنی شدید دشمنان اسلام است. دشمنی واقعی همین مستکبرین، همین آمریکا که ملاحظه میکنید این جور وحشیانه به فضای اسلامی و محیط اسلامی و مردم مسلمان در زمینه‌های مختلف فرهنگی و اقتصادی و سیاسی و امنیتی و غیره، تهاجم میکنند، با همین حقایق اسلامی است؛ اگر مسلمانها این حقایق اسلامی را کنار بگذارند و به رنگ آنها دربیایند و به شکل آنها زندگی بکنند، این دشمنی‌ها برداشته میشود. با این حقایق دشمنند، چون این حقایق اسلامی بر ضدّ منش ظالمانه‌ی آنها است. وقتی شما با تضرّع و خشوع نماز میخوانید، میگویید: **إِيَّاكَ تَعَبُدُّ وَّ إِيَّاكَ تَسْتَعِينُ**، (۹) در مقابل خدا خضوع و خشوع میکنید و معنایش این است که در مقابل غیر خدا، قدرتهای مادّی، خضوع و خشوعی ندارید، تسلیم آنها نمیشوید؛ و همین مایه‌ی دشمنی آنها است و همین مایه‌ی پیروزی و پیشرفت و صلاح و نجات امت اسلامی است. پابندی به مبانی اسلام، پابندی به شریعت اسلام، آن چیزی است که ملّت اسلام را نجات خواهد داد.

آنچه در جامعه‌ی خود ما محسوس است، این است که ما هر چه و در هر جایی که پابندی خودمان را به مبانی اسلامی و حدود اسلامی بیشتر نشان دادیم، خدای متعال کمکش را بیشتر شامل حال ما کرد و توانستیم بر مشکلات فائق بیاییم؛ آنجایی که غفلت کردیم، چوب غفلت خودمان را خوردیم. و من آنچه برای آینده‌ی این کشور و حتّی آینده‌ی امت اسلامی احساس میکنم و مشاهده میکنم، این است که دشمنان وحشی و درنده‌خو و ظالم عالم اسلام و ملّت ایران و امت اسلامی، بالاخره مجبور خواهند شد در مقابل اسلام زانو بزنند؛ و آنچه در آینده به توفیق الهی پیش خواهد آمد، عزّت اسلام و مسلمین و پیشرفت جوامع اسلامی است. این آینده‌ی حتمی است، منتها تلاش لازم دارد؛ هیچ مقصودی و هیچ محصولی بدون تلاش، بدون مجاهدت، بدون گذشت، بدون همکاری به دست نخواهد آمد.

امیدواریم که ان‌شاءالله خدای متعال به همه‌ی ما، به همه‌ی ملّت ایران، به همه‌ی مسلمانان جهان این توفیق را عنایت بفرماید که در این راه، با همه‌ی وجود وارد بشویم و توفیقات الهی را نصیب خودمان کنیم.

والسّلام علیکم و رحمة الله و برکاته

- (۱) در ابتدای این دیدار، حجت‌الاسلام سیدعبدالفتاح نواب (نماینده‌ی ولی‌فقیه در امور حج و زیارت) و آقای علیرضا رشیدیان (رئیس سازمان حج و زیارت) گزارش‌شهابی ارائه کردند.
- (۲) اشاره
- (۳) سوره‌ی بقره، بخشی از آیه‌ی ۱۹۷؛ «... در اثنای حج، همبستری و گناه و جدال [روا] نیست...»
- (۴) سوره‌ی آل‌عمران، بخشی از آیه‌ی ۱۰۲؛ «و همگی به ریسمان خدا چنگ زدید، و پراکنده نشوید.»
- (۵) سوره‌ی توبه، بخشی از آیه‌ی ۳؛ «... خدا و پیامبرش در برابر مشرکان تعهدی ندارند...»
- (۶) سوره‌ی ممتحنه، بخشی از آیه‌ی ۴؛ «ما از شما و از آنچه به جای خدا میپرستید بیزاریم. به شما کفر می‌ورزیم و میان ما و شما دشمنی و کینه‌ی همیشگی پدیدار شده تا وقتی که فقط به خدا ایمان آورید.»
- (۷) تشویق
- (۸) امالی صدوق، ص ۴۰۰
- (۹) سوره‌ی حمد، آیه‌ی ۵؛ «تو را میپرستیم تنها و بس، بجز تو نجویم یاری ز کس»

پایگاه اطلاع‌رسانی دفتر حفظ و نشر آثار حضرت آیت‌الله‌العظمی سیدعلی خامنه‌ای (مدظله‌العالی) - مؤسسه پژوهشی فرهنگی انقلاب اسلامی